

Català, gallec, basc: diagnòstic reservat

La trobada d'escriptors catalans, gallecs, bascos i castellans que va tenir lloc a Ontinyent els dies 17 i 18 de setembre va tractar els problemes de les literatures minoritàries de l'estat espanyol.

Vicent Alonso va presentar una de les taules rodones sobre la creació literària. Les jornades van comptar amb representants de les quatre literatures de l'estat.

Malgrat que la majoria dels escriptors i crítics que van participar en les jornades "Quatre llengües, quatre literatures" van declarar repetidament la seua intenció de no fer diagnòstic "perquè això implica malalties", el que es va poder desprendre d'aquesta trobada organitzada per l'Institut d'Estudis de la Vall d'Albaida (IEVA) a Ontinyent els dies 17 i 18, és que totes les literatures, en major o menor grau, pateixen d'alguna afecció.

La proliferació d'una literatura de baixa qualitat, com a resultat "d'un sistema de mercat totalitari que no jutja allò bo o roí, sinó que es basa en la novetat constant", per omplir les prestatgeries de les llibreries, "genera que a totes les literatures es creen textos no per ser interpretats, sinó únicament perquè el lector s'identifique", afirma l'escriptor i director de l'Escuela de Letras de Madrid, Alejandro Gándara. I hi afegeix: "A totes les literatures s'imposa la llei de la cultura de masses".

A banda aquesta epidèmia pròpia de les quatre llengües de l'estat, el basc, el català i el gallec pateixen endèmies comunes, que afecten més que la literatura, la llengua que les origina. La normalització d'una literatura pròpia a cadascun dels territoris amb llengua autòctona no ha anat parella a la consolidació de l'idioma, i així l'escriptor gallec Carlos Casares planteja macabres hipòtesis de futur: "Avui dia a totes les escoles s'apren gallec, molts escriptors l'empren i en gran quantitat d'editorials publiquen llibres redactats en aquesta llengua. Però naixen més xiquets que s'incorporen al sistema del

ARXIU / VICENT A. JIMÉNEZ

castellà que al del gallec. De manera que, malgrat que el gallec és cooficial, que és a la televisió i a la ràdio, probablement dins d'uns anys tindrem una brillant literatura, que tothom podrà llegir perquè n'haurà après a l'escola, però que correspondrà a una llengua morta."

Encetava Casares una nova indisposició: la dels efectes secundaris d'una literatura feta per a l'escola, malaltia que sobretot els autors bascos assistents a les jornades van subratllar. Tant Joxemari Iturralde com Jon Kortazar van insistir que instituts i escoles són els grans consumidors de la literatura en euskera. Kortazar aprofità per ironitzar sobre les temàtiques d'aquesta i sobre els resultats d'aquest matrimoni: "escriure per a un públic adult no és impossible, però és més difícil, especialment perquè no sabem qui són els lectors". Comentava aquest escriptor, crític i professor universitari: "En-

tre les temàtiques de la nostra literatura predomina una nostàlgia pels móns perduts, quan érem més bascos que Crist. Perquè no sé si ho saben però Crist era basc. No se'n va anar de casa fins els 30, només anava en colles d'homes i sa mare li deia que era com Déu."

Per la seua banda Sam Abrams, secretari de la secció catalana del PEN Club Internacional, va deixar entreveure que el que pateix la literatura catalana és més aviat una afecció de medicina interna. Mentre sembla que viu una etapa de revitalització i normalització, sota la pell pateix una situació de desconexió entre els literats de les diverses zones on es produeix, "un deteriorament de la qualitat de les obres, la proliferació de lectors poc exigents i una gairebé nul·la relació amb les altres literatures perifèriques". Recolzant aquesta indisposició interna es van poder sentir a les jornades declaracions de principis com la feta per l'escriptora Susana Fortes, qui tot i viure a València afirmà no poder escriure en català, perquè els mecanismes del cervell (el seu) no estan en disposició d'escriure en aquesta llengua.

"Quatre llengües, quatre literatures" també va comptar amb la presència d'autors com Manolo Talens, Ferran Torrent o Alfons Cervera. Diversos escriptors de la comarca, com ara Joan Olivares o Josep Calatayud, van tancar la trobada amb l'exposició de les seues vivències creatives. A la cloenda, Carme Agulló va dir que hi haurà més trobades que donaran espai a literats d'altres disciplines.

David Mira